

Navn	Nordland
Andre navn	Stølsfjellet?
Fylke	Rogaland
Kommune	Sandnes
B.g.kart 1:50000	Finnes ikke (M711: 1212 I Høle)
B.g.kart 1:250000	Stavanger

Oversiktsbilde

(Klikk på bilder for forstørrelse)

Nordland kleberbrudd sett fra sør (PS 1998)

Steintype	Kleberstein
UTM	255-270
Befaring	3.7.1998
Geol. undersøkelse	Mortensen (1945). Se under.
Ark. undersøkelse	Ukjent

Lokalisering

I den søndre siden av Stølsfjellet, ca. 380 m.o.h, ca. 1 km nord for Nordland-gårdene ved Seldalsvatnet. Privat gårdsvei fra Nordland helt inn til bruddet.

Fortsetter...

Forvitret flate ved bruddet (PS 1998)

Nytt uttaksted for "småbiter" (PS 1998)

Topografisk beskrivelse

Åpent heiterreng med sparsom vegetasjon. Bruddet står frem som en 50-60 m lang åpent sjakt med 10-15 m høye vegger på vestsiden og åpent lende mot øst. Bruddet er nesten helt fylt med store stein, men nederst er en vannfylt grop. I følge Olav Seldal (Adr.: Seldal, 4300 Sandnes, tlf: 51672437), hvis far arbeidet i bruddet på 1930-tallet, skal det være drevet ned en 15 m dyp loddsjakt og flere tverrsjakter. Disse er ikke synlige i dag.

Type brudd	Talk	Hovedbruksperiode	18- og 1900-tallet
Synlige uttaksspor/ historie	<p>Bruddet er ikke drevet for kleberstein, men for talk. Det bærer derfor preg av sprengning. I følge Olav Seldal var bruddet i drift på slutten av 1800-tallet, det var intens drift i 1930-årene (opptil 20 mann arbeidet her), men det ble nedlagt i 1946-47. Trolig ble bruddet i en lengre periode drevet av Jacob Kjødå fra Bergen. Blokker ble kløvet ned til kai i Høle og derfra eksportert til Tyskland for oppmaling (pudder). Selv om det ikke synes å ha vært drevet frem bygningstein i bruddet, og heller ikke gryter, har det muligens en tradisjon helt fra middelalderen. Nordland var dessuten en rimelig stor gård under biskopen "i gammel tid", i følge Ingleif Norland, dagens eier av bruddet. Amund Helland (1893:150) nevner at "veksten" fra bruddet er ført til København. Om historien, se også Bergsåker (1964).</p>		
Tipper	<p>Rett sør og øst for bruddet er det flere store tipper (flere tusen kubikk).</p>		
Brukseksempler	<p>Ukjent</p>		

Lokal geologi	I følge berggrunnskart Stavanger består området omkring av prekambrisk granitt og granodioritt. I bruddets vestre heng og oppover Stølsfjellet er det en mektig kvartsgang. Denne har vært forsøkt drevet, men var ikke ren nok (i følge Olav Seldal). I bruddsjakten kan det i dag bare ses et par steder med ren, krystallinsk talk (steatitt), ellers er det uren talk iblandet karbonat. Noen årer med serpentin kan også ses. Umiddelbart øst for bruddet (og delvis i bruddet selv) finnes en uren marmor, ellers er det vanskelig å identifisere berggrunnen her pga. overdekning/tipper. 500 m lenger mot øst er det en stor marmoråre. Denne har vært drevet (eksport av bygningsstein til Tyskland/Holland). Spesiell marmor, meget grov og gullig.
Geologisk forekomsttype	Omvandling av dolomitt?
Utseende	Hvit, massiv, krystallinsk talk
Spesielle kjennetegn	-
Prøver	2 stuffer ren, massiv talk; 3 stuffer uren talk med karbonat og forvittringshud; 2 stuffer sideberg, uren marmor; 1 kalkspatkrystall; 1 stoff med kvarts. Finnes hos NDR.

Petrografiske analyser

Flere finnes i Mortensen (1945)

Andre analyser

-

Forvitring

Den urene talken forvittrer på en spesiell måte: På eksponerte flater ser det ut til at karbonatene løses opp, mens talken står igjen som et ekstremt porøst rammeverk.

Muligheter for nytt uttak

Trolig svært begrensede

Litteratur

Bergsåker (1964), Helland (1893:150), Mortensen (1945)

Arkivmateriale

Ukjent

Fotos

I spesialarkiv ved NDR. Olav Seldal har foto fra driften i 30-årene

Annet

Det ser ut til at bruddet er tegnet feil inn på berggrunnskart Stavanger. Det skal ligge vest for marmorgangen, ikke øst for denne. Har heller ikke observert serpentiniten som er tegnet inn øst for marmorgangen

Fortsetter...